

Nieuwjaarstoespraak 2021

Commissaris van de Koning in Fryslân drs. A.A.M. Brok

Welkom in de Statenzaal van het provinciehuis in Leeuwarden.

Op 3 maart is het 125 jaar geleden dat commissaris van de Koningin Binnert Philip van Harinxma thoe Slooten deze zaal opende.

Nog altijd een van de mooiste monumentale ruimten in onze provincie.

Dit is de plek waar ons provinciale parlement besluiten neemt over de toekomst van onze provincie.

Dit jaar staan wij op verschillende momenten stil bij het 125 jarig jubileum van deze zaal en zetten wij de deuren open voor initiatieven die gebruiken willen maken van deze ruimte.

Dit huis is immers van de Friese gemeenschap.

Het provinciebestuur staat in verbinding met onze elf steden, vier eilanden en 400 dorpen.

Dat hebben we in 2020 ook gedaan.

Leden van het college waren zichtbaar bij verschillende sectoren; van ziekenhuis tot boerderij van fietswinkel tot kermis-exploitant.

Om te luisteren, te bemoedigen, maar ook om te handelen.

Naast het steunpakket van de overheid hebben provinciale staten ook extra geld uitgetrokken voor mensen en bedrijven die door corona zijn getroffen. Naar aard en schaal worden de Friese economie en cultuur ondersteund.

Er heerst coronamoedeheid. Bij ouderen, bij jongeren.

Bij ondernemers die zich zorgen maken over hun bedrijf.

Je zult je brood maar verdienen in de evenementensector of de horeca. Wat denkt u van de kappers...

Het consumentenvertrouwen neemt af en de werkloosheid stijgt.

Dit heeft ook gevolgen voor onze Friese economie.

De crisis onderstreept het belang van goede gezondheidszorg. Ik wil al het medisch personeel bedanken voor hun inzet! Zij zijn onze mensen in de frontlinie.

De zorgkosten stijgen enorm en aandacht voor ziektepreventie door gezonder te leven lijkt urgenter dan ooit. Mensen met onderliggende aandoeningen zoals obesitas en diabetes lopen extra risico. Hoe bereiden we ons voor op het nieuwe virus?

Ook in de jeugdzorg zijn stijgen de kosten. Gemeenten in Nederland gaven er vorig jaar 1,6 miljard euro meer aan uit dan ze van het kabinet kregen. Ook belanden steeds meer jeugdigen in de hulpverlening.

Deze verantwoordelijkheid drukt zwaar op de schouders van de Friese gemeenten. Ze moeten pijnlijke keuzes maken om de begroting rond te krijgen.

Het is moeilijk te accepteren dat een rijk land als het onze, ondanks de extra hulp, er niet in slaagt de toegankelijkheid van de zorg te verbeteren.

Ook in Fryslân vraagt de toegankelijkheid van de zorg aandacht. Hoe zit het met de specialismen in onze ziekenhuizen. Hoe zorgen we ervoor dat iedereen de juiste zorg op het juiste moment en op de juiste plek krijgt.

We kijken uit naar het komende jaar. Mogelijk meer dan ooit. We willen perspectief.

Fryslân is door de eeuwen heen altijd een provincie geweest waar de gemeenschap centraal staat. We voelen ons verbonden met elkaar en met onze omgeving.

Uit het promotieonderzoek naar Pingjum van Gwenda van der Vaart blijkt dat de aanwezigheid van creatieve mensen in een dorp van grote betekenis is.

Kunst vergroot het sociaal kapitaal van een gemeenschap.

Wie goed met de burens omgaat, is "veerkrachtiger".

Met andere woorden: cultuur houdt een gemeenschap vitaal.

Cultuur zet ook urgente vraagstukken op de agenda. Fabian Jansen's voorstelling "Els" maakte de thema's eenzaamheid en isolement pijnlijk zichtbaar tijdens het coronajaar.

Het is opmerkelijk dat woorden als "nagelstudio" en "massagesalon" vaker voorkomen op de persconferentie dan "museum" en "creatieve sector".

Onbegrijpelijk!

Want cultuur de humuslaag van de samenleving.

Het geeft zuurstof aan de geest!

Iedereen verlangt naar iepenloftspullen, concerten, het skûtsesilen en musea.

Ik hoop dat culturele evenementen ons leven dit jaar opnieuw kleur zullen geven.

Vier jaar geleden pleitte commissaris Leemhuis in haar nieuwjaarstoespraak voor de herinvoering van het Ministerie van Landbouw. Dat departement is er gekomen.

Goed voor onze provincie, ook voor de regiodeals die 30 miljoen euro beschikbaar hebben gesteld voor Holwerd aan See en Súdeast-Fryslân.

Maar alleen met een departement redden we het niet.

Fryslân wil de landbouwprovincie van Nederland blijven.

Dit vereist dat de sector ruimte en perspectief krijgt. Onze boeren zijn internationaal toonaangevend op het gebied van expertise en efficiëntie. 80% van de Friese boeren wil overstappen op een meer natuurvriendelijke vorm. De helft zelfs binnen 10 jaar.

De overheid hoeft de markt niet te vertellen hoe deze moet veranderen. De geschiedenis leert dat de sector zelf daartoe in staat is. De overheid moet wel perspectief bieden met duidelijke doelen.

Rijksbouwmeester Floris Alkemade pleit in zijn boek "De toekomst van Nederland" voor de emancipatie van de regio. In een tijd waarin de huizenprijzen de pan uit rijzen, 9% in november, lijken de verhalen van Noordoost-Fryslân als krimpgebied te verstommen.

Alkemade stelt dat de identiteit en economie van de regio's buiten de Randstad te gemakkelijk een ondergeschikte rol toebedeeld krijgen. Dat terwijl tweederde van het bruto nationaal product buiten de Randstad wordt verdiend.

Daarnaast loopt de kwaliteit van leven in het Westen terug en kan de regio wellicht een oplossing zijn voor het ruimtegebrek. Vooral wonen.

Willen we de kwaliteit van leven behouden, dan zijn innovatie en economische groei belangrijk en is bereikbaarheid essentieel. Er is een project dat onze provincie en het noorden een ruimtelijk en economisch perspectief kan bieden: de Lelylijn.

Ik hoop dat met steun van VNO/NCW en de kennisinstellingen het volgende kabinet dit project durft vorm te geven. Niet alleen in het belang van het Noorden, maar ook in het belang van Nederland en een deel van Noord-Europa.

Een van de schilderijen in deze 125 jaar oude Statenzaal is het schilderij van Gemma van Burmania, een edelman uit Ferwert. Hij wilde niet voor de koning op de knieën gaan bij de aanstelling van Filips II als Heer der Nederlanden.

'Friezen knielen alleen voor God', zei hij.

Karakters en identiteit vormen een volk.

Het is belangrijk om op de drempel van 2021 de rijke Friese geschiedenis als springplank te gebruiken en niet als sofa.

Verlangen naar het verleden alleen helpt ons niet.

Nieuwe kansen en mogelijkheden ontstaan als je vooruit wilt.

Als mens en als gemeenschap.

Namens het College van Gedeputeerden wens ik u gezondheid en geluk toe. En vanuit persoonlijke perspectief: Zegen.

Ik hoop dat we elkaar in 2021 fysiek weer kunnen ontmoeten in de provincie die ons bindt...